

30.8.2012

Opetus- ja kulttuuriministeriö

TOIMINNALLISTA RUOTSIA - LÄHTÖKOHTIA RUOTSIN OPETUKSEN KEHITTÄMISEKSI TOISENA KOTIMAISENA KIELENÄNykytila

Työryhmän tehtävänä oli arvioida ruotsin kielen opetuksen laajuutta ja opetusjärjestelyiden toteuttamista eri koulutusasteilla, selvittää eri vaihtoehtoja ruotsin kielen opetuksen järjestämiseksi perusopetuksessa sekä laatia parannusehdotuksia ruotsin kielen opetuksen ja oppimisen parantamiseksi ja kielellisen yhdenvertaisuuden turvaamiseksi. Työryhmän tehtävänä ei ollut arvioida ruotsin kielen asemaa ja tulevaisuutta ja ruotsinkielisten kielellisiä oikeuksia yleisemmällä tasolla, mutta näitä ulottuvuuksia on vaikea tietoisesti jättää pois kielten opetusta pohdiskeltaessa. Toivottavasti keskustelu näistä jatkuu.

Kielten opiskelun ylipäättään arvioidaan vähentyneen, yksipuolistuneen ja kaventuneen. Aiheellisesti pääministeri Kataisen hallituksen ohjelma sisältää kirjauksen kansallisen kielistrategian laatimisesta kansallisen kielivarannon monipuolistamiseksi eli suomalaisten kielitaidon laventamiseksi ja syventämiseksi. Pienenä ja syrjäisenä maana Suomen on välttämätöntä rakentaa vahvaa kielellistä osaamis pohjaa toimiessamme entistä globaalimmassa ympäristössä.

Kuntien kieliopetuksen tarjonta vaihtelee ja taloudellisissa paineissa kunnat ovat voineet vähentää ja kaventaa kielten opetusta. Mikäli kieliopetusta halutaan aidosti monipuolistaa, on siihen varattava kunnille myös resursseja. Valtakieli englanti ja ruotsin kieli pakollisena toisena kotimaisena kielenä syövät myös oppilaiden kielten opiskelun voimavaroja. Onko niin, että vain kielellisesti lahjakkaimmat jaksavat panostaa myös lisäkielten opiskeluun, vaikka monipuolisesta kieliosaamisesta olisi hyötyä yhä useammalle?

Raportissa on hieman ylikorostuneesti arvioitu ruotsin kielen ja kulttuurin merkitystä eri ammateissa. Virkamiehillä on laissa säädetty velvollisuus palvella asiakkaita sekä suomeksi että ruotsiksi,

mutta lienee myönnettävä, että Suomessa on paljon enemmän ammatteja ja alueita, joissa ja joilla ruotsin kieli ei ole niin keskeinen työväline kuin raportti antaa ymmärtää. On olennaista, että sekä yläluokkien että lukion oppilaat opinto-ohjauksen avulla ymmärtävät, mikä heidän tekemiensä kieli- ja muiden valintojen merkitys on heidän tulevien opintojensa ja niitä seuraavan työelämän kannalta. Täydentävillä opinnoilla tulisi silti aina olla mahdollisuus paikata valintoja, jotka myöhemmin eivät kenties osoittautukaan optimaalisiksi. Työnantajien tulee myös järjestää tarvittaessa lisäkoulutusta, johon on mahdollista osallistua työajalla.

Johtopäätökset ja työryhmän ehdotukset

Raportin johtopäätöksissä arvioidaan ruotsin olevan yksityisellä sektorilla ja erityisesti yrityselämässä selvitysten ja tutkimusten perusteella suomen ja englannin jälkeen tärkein kieli. Tämä on nykypäivään ja ainakin alueellisesti huonosti sopiva yleistys. Venäjän kielen merkitys erityisesti Kaakkois- ja Itä-Suomessa on viime vuosina kasvanut erittäin voimakkaasti rajanylitysten, matkailun ja kaupankäynnin räjähdysmäisen kasvun myötä. Tähän ei muualla Suomessa ole havahduttu. **Itä-Suomessa tarvitaan venäjän taitoa päivittäin aivan tavallisissa palveluammateissa, ruotsia huomattavasti harvemmin, jos käytännössä lainkaan. Tutkimus- ja analysointikeskus TAK Oy:n v. 2008 tekemän työnantajakyselyn mukaan Itä-Suomessa työelämässä eniten tarvittut kielet ovatkin englanti ja venäjä. Myös Elinkeinoelämän Keskusliiton henkilö- ja koulutusselvityksen (2009) mukaan venäjän kielen osaamisen merkitys rekrytointikriteerinä kasvaa tulevaisuudessa 50 prosenttia (vrt. raportin sivu 17).**

Etelä-Karjalan liitto ei suinkaan vastusta ruotsin kielen opetuksen kehittämistä, mutta haluaa kiinnittää huomiota nimenomaan kansallisen kielivarannon monipuolistamiseen, kielten opiskelun vapaaehtoisuuteen ja alueellisiin erityistarpeisiin.

Itä-Suomen neuvottelukunta eli viiden itäsuomalaisen maakunnan muodostama vapaamuotoinen yhteistyöelin esitti yhteisinä hallitusohjelmatavoitteinaan Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmaan ja opetusministeriön hallinnonalalle lisättäväksi kielivalintojen monipuolistamista ja venäjän kielen opetuksen vahvistamista Itä-Suomessa. Itä-Suomen maakunnat esittivät hallitusohjelmaan otettavaksi maininnan, että opetus- ja kulttuuriministeriö antaa Itä-Suomen maakuntien kunnille kokeiluonteisesti luvan päättää kieliopetuksen järjestämisestä siten, että kunta voi antaa oppilaille mahdollisuuden valita peruskoulussa B1-kieleksi ruotsin tai venäjän. Valintamahdollisuuksiin sisältyisi myös, että jos oppilas valitsee venäjän B1-kieleksi, niin ruotsi sisältyy 4. ja 8. luokalta alkavien kielten joukkoon. Tätä toivetta ei huomioitu hallitusohjelmassa eikä sitä ole huomioitu käsillä olevassa raportissa.

Työryhmän ehdotuksena on esitetty, että opetus- ja kulttuuriministeriö arvioisi mahdollisuudet ruotsin kielen varhentamiseksi osana hallituskauden aikana määriteltäviä tavoitteita kansallisen kielivarrannon monipuolistamiseksi. Hiljan on kuitenkin tehty jo päätös tuntijakouudistuksesta ja ruotsin kielen opintojen varhentamisesta alkamaan perusopetuksen kuudennella vuosiluokalla nykyisen seitsemännen luokan sijaan. Tämä päätös on siis jo tehty esimerkiksi tästä raportista annettavia lausuntoja kuulematta.

Lisätietoja: erikoissuunnittelija Anni Laihanen, p. 040 483 5216.

ETELÄ-KARJALAN LIITTO

Eeva Arvela
maakuntahallituksen
puheenjohtaja

Timo Puttonen
maakuntajohtaja

